

Ügyszám: **538/B/1997**
Keltetés: **Budapest, 2004.07.06 12:00:00 de.**
Előadó bíró: **Harmathy Attila Dr.**
Közlöny információ:
AB közlöny: **XIII. évf. 6-7. szám**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 57. § (5) bekezdés 2-4. mondata, továbbá 5. mondata „vagy sorsolás” szövegrésze, 57. § (6) bekezdése, 57. § (7) bekezdése „sem a sorsolásban” szövegrésze, valamint 140. § (2) bekezdése utolsó mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Indokolás

I.

1. Az indítványozó azt kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: Mtv.) 57. § (5) bekezdése 2-4. mondatának, továbbá 5. mondata „vagy sorsolás” szövegrészeinek, 57. § (6) bekezdésének, 57. § (7) bekezdése „sem a sorsolásban” szövegrészeinek, 140. § (2) bekezdése utolsó mondatának alkotmányellenességét és semmisítse meg a felsorolt rendelkezéseket. Az indítványozó kérelmét azzal indokolta, hogy a támadott jogszabályok szerint a Magyar Rádió (a továbbiakban: MR) Közalapítvány, a Magyar Televízió (a továbbiakban: MTV.) Közalapítvány, a Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriumának tagságát meghatározott esetben sorsolással állapítják meg, ami sérti az Alkotmány 2. §-ának (1) és (2) bekezdését. Az indítványozó véleménye szerint a sorsolásos rendszer egyrészt nem teszi lehetővé a közakarat megfelelő megjelenítését, másrészt nem tesz eleget a jogszabályokkal szemben támasztott annak a követelménynek, hogy azok működésükben kiszámíthatók és előreláthatók legyenek.

2. Az indítvány elbírálásánál alapul vett jogszabályok:

Az Alkotmány rendelkezései
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint

közvetlenül gyakorolja.”

Az Mtv. támadott rendelkezései

„57. § (5) Az 56. § szerint azonos csoportba tartozó, a Testület nyilvántartásába felvett szervezetek évente jogosultak képviselőt delegálni a kuratóriumba. Ha a delegálásról a résztvevők teljes körűen nem tudnak megállapodni, nyilvános sorsolással kell dönten. A sorsolást - mindhárom kuratórium tekintetében azonos alkalommal - minden év április 1-jéig a Testület közjegyző közreműködésével végzi. A sorsoláson azok a szervezetek vehetnek részt, amelyeknek a képviselői a sorsoláson jelen vannak. A delegálásra vonatkozó megállapodás vagy sorsolás egy évre szól.

(6) Sorsolás alapján egy szervezet egy időben csak egy kuratóriumba delegálhat képviselőt. Ha több delegálásra lenne így jogosult, meg kell jelölnie azt a kuratóriumot, amelyben a delegálási jogával élni kíván. A másik (többi) kuratórium tekintetében a sorsolást meg kell ismételni.

(7) Ha egy szervezet már élt delegálási jogával és a vele azonos csoportba tartozó más szervezetek közül van olyan, amely még nem delegált, ezen szervezet a kuratóriumi megbízatásának lejártától számított három éven belül nem vehet részt sem a megállapodásban, sem a sorsolásban.”

„140. § (2) Az 57. § (2) bekezdése szerinti felhívást első alkalommal e törvény hatálybalépésétől számított hatvan napon belül kell közzétenni. A jelentkezés határideje a közzétételtől számított húsz nap. A nyilvántartásba vétellel kapcsolatos adminisztratív és ellenőrző feladatok ellátásáról - a Testület hivatali szerveinek megalakulásáig - a Kormány gondoskodik. Az 57. § (5) bekezdése szerint írt sorsolást első alkalommal a nyilvántartásba vételre jelentkezés határidejének lejártától számított húsz napon belül kell megtartani.”

II.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmány 61. §-ának (1) bekezdésében kimondott szabad véleménynyilvánítás joga és a közérdekű adatok megismerésének joga alapján az Alkotmánybíróság a 37/1992. (VI. 10.) AB határozatban a jogalkotó mulasztását állapította meg. A határozat nemcsak a mulasztás tényét állapította meg, hanem az indokolásban olyan alkotmányos elveket is megfogalmazott, amelyek az Mtv. megalkotásának alapját képezték. A határozat kimondta, hogy az Alkotmány 61. §-a ugyan nem követeli meg, de megengedi - a rádiózás és televíziózás jelenlegi szűkössége miatt - a véleménynyilvánítás szabadságának olyan garantálását, amelynél a műsorok tartalmi kiegyensúlyozottságának ellenőrzését sajátos társadalmi képviseleten nyugvó rendszerrel valósítja meg. Ettől a sajátos képviseleti rendszertől idegen volna az, hogy kizárólag vagy meghatározó módon a politikai képviselet ismétlődjék meg. A közszolgálati műsorszolgáltatók államtól való függetlensége azt kívánja, hogy sem a parlament, sem a kormány ne juthasson meghatározó befolyáshoz abban a szervezetben, amely a műsor tartalmát befolyásolhatja (ABH 1992, 227, 231.).

Az Mtv. 55. és 56. §-a szerint a kuratóriumokba részben az

Országgyűlés választ tagokat, részben pedig (nagyobb létszámmal) meghatározott szakmai és társadalmi szervezetek delegálnak tagokat. Az Mtv. az esetek egy részében csak a delegálásra jogosult szervezetek körét jelöli meg, továbbá azt az eljárást, ahogyan az egyes kategóriákba tartozó, időszakonként változó szervezetek meghatározására sor kerül. A továbbiakban az Mtv. - az indítványozó által támadott szabályokban - úgy rendelkezik, hogy ha az egyes kategóriákba tartozó szervezetek között nem jön létre egyetértés, akkor sorshúzás dönti el, melyik szervezet jogosult delegálásra.

2. Az indítványozó szerint a delegálásra jogosult szervezet sorsolás útján történő kijelölése ellentétes az Alkotmány 2. §-ának (2) bekezdésével.

Az Alkotmánybíróság a 16/1998. (V. 8.) AB határozatban vizsgálta azt a kérdést is, hogy az Alkotmány 2. §-ának (2) bekezdésén alapuló demokratikus legitimitáció követelménye milyen módon érvényesül delegáció esetén. A határozat indokolásában az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a delegációs rendszer esetén nem meghatározott szervezetek tagjait, hanem a szervezeteket illeti meg a választás joga, a demokratikus legitimitáció akkor áll fenn, ha a választásra jogosultak túlnyomó többsége él választó jogával. Nem vonható kétségbe a legitimitáció akkor, ha a választásra jogosultak egy része nem él jogával. Nincs meg azonban a legitimitáció, ha az érdekeltek egy része nem kap lehetőséget arra, hogy a képviselők személyére bármilyen befolyást gyakoroljon (ABH 1998, 140, 149.). Az 50/1998. (XI. 27.) AB határozat indokolásában pedig ugyanezt az elvet az Alkotmánybíróság úgy fogalmazta meg, hogy a demokratikus legitimitáció nem vitatható, ha a választások láncolata folyamatos a választásra jogosultaktól a kijelölt személyig vagy szervig (ABH 1998, 387, 399.).

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában kialakult elvek alapján nem minősül alkotmányellenesnek az Mtv.-nek az a megoldása, amely a delegálásra jogosult szervek teljes körű megállapodásától teszi függővé a képviselő kijelölését, a megállapodás hiánya esetére pedig az egy éves időtartamra szóló kijelölést sorshúzással kiválasztott szervezetre bízta. A szabályozás szerint a választási joggal élni kívánó valamennyi szervezetnek lehetősége nyílik ugyanis jogának gyakorlására és csak a döntéshozatal egyetértéssel történő kialakításának kudarcát háritja el a delegáló szervezet sorshúzással történő kijelölése. A kuratóriumok munkájában résztvevő képviselő révén történő egyoldalú befolyásolás lehetőségét kizárja egyrészt az egyéves időtartamra korlátozott megbízás, másrészt annak elkerülése, hogy egynél több kuratóriumba ugyanaz a szervezet jelöljön képviselőt, harmadrészt a képviselőt jelölő szervezetnek hároméves időtartamon belül a képviselőválasztásból való kizárása más szervezetek jelölési lehetőségének biztosítása érdekében. Mindennek eredményeként nem állapítható meg az, hogy a támadott szabályok ellentétesek az Alkotmány 2. §-a (2) bekezdésével.

3. Az indítványozó szerint az Mtv. támadott szabályai sértik az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdését.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alkotmány 2. §-ának (1)

bekezdését értelmezve kezdettől fogva azt az elvet követi, hogy a jogállam elvével ellentétes helyzet áll fenn, ha az eljáró szerv jogi kötöttség nélkül, szabad belátása szerint dönthet [56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 454, 456,; 6/1999. (IV. 21.) AB határozat, ABH 1999, 90, 98.]. Az Alkotmánybíróság már működésének korai szakaszában kimondta azt is, hogy a jogállam elvének lényeges eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság érvényesülése érdekében a jogalkotó köteles azt biztosítani, hogy a jog egésze és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatók és előreláthatók legyenek. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott azonban, hogy a jogbiztonság elve tág mérlegelési lehetőséget hagy a jogalkotó számára, mert a jogállam elve mellett más elveknek is érvényesülniük kell [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.]. A választási rendszerrel kapcsolatban a 63/B/1995. AB határozat azt állapította meg, hogy a jogalkotó feladata az állampolgárok választójoga érvényesítésének biztosítása, a választás rendjének, a garanciáknak a szabályozása. Az Országgyűlés széles körű döntési szabadsággal rendelkezik a választás szabályainak meghatározása terén. A döntési szabadság korlátját jelenti azonban, hogy a megalkotásra kerülő szabályok nem lehetnek ellentétesek az Alkotmány rendelkezéseivel (ABH 1996, 509, 513.).

Az Mtv.-nek a delegálásra jogosult szervezetek között a teljes körű egyetértés hiányában a képviselőlet biztosítására kialakított, sorsolásról szóló szabályai nem ellentétesek az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésével. A szabályok érthetőek, egyértelműek. Az eljárás szabályainál nem hiányoznak a garanciális rendelkezések.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Dr. Holló András
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István
alkotmánybíró

Dr. Strausz János
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Dr. Vasadi Éva
alkotmánybíró